

NATUUR IN AMSTERDAM EN OP HET AMSTERDAMSE STRAND

Martin Melchers

Na de tweede wereldoorlog zijn er ten behoeve van de haven- en stadsuitbreiding veel terreinen aan de stadsrand opgespoten. Kluten, Strand- en Bontbekplevieren -broedvogels van kwelders, schorren en strandvlakten- waren toen met tientallen broedparen op deze terreinen bij 's lands hoofdstad te bewonderen. De Strandplevier verdween weer door de successie van de begroeiing. Jaarlijk broeden nog steeds enkele Kluten en Bontbekplevieren in marginale natuurgebiedjes.

Gezien de bedreiging van deze plekjes, dacht ik begin jaren negentig afscheid te moeten nemen van de Bontbekplevier als broedvogel van Amsterdam. Buiten Amsterdam doemde echter hoop voor mij op. Groot was mijn verrassing toen in 1992 op het strand bij de zuidpier van IJmuiden (een geliefde vogelplek voor Amsterdamse ornithologen) een Bontbekplevier, aan de rand van de daar aanwezige jonge duintjes, een compleet legsel van vier eieren produceerde.

Het nest verdween spoedig op dit intensief gebruikte terrein, maar sinds 1910, toen Jac. P. Thijsse het mogelijke broeden van de Bontbekplevier bij de noordpier van IJmuiden beschreef, was dit voorzover wij konden nagaan, weer het eerste broedgeval op het strand van Nederland (lees: vanaf Hoek van Holland tot Den Helder).

In 1993 en 1994 ging het strand bij de zuidpier volledig op de schop. (In Amsterdam broedde de Bontbekplevier overigens nog steeds o.a. op het terrein van het toekomstige AJAX-stadion).

Er verscheen een grote jachthaven en een intensieve infrastructuur in de vorm van geasfalteerde wegen, bestrate wandelpaden en enkele enorme parkeerterreinen.

Met bloedend hart namen de natuurliefhebbers weer eens afscheid van een waardevol floristisch en ornithologisch gebiedje.

Niet te lang getreurd, want achter een kunstmatig opgeworpen duinenrij werd een groot spartelmeer gegraven. En er werd ter compensatie een -met veel tam tam aangekondigd- natuurgebied aangelegd. In het blad Natuurbehoud bevond zich een prachtige tekening van het gebied, inclusief de soorten die er konden worden verwacht. Het gebied zou worden beheerd door de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten, de eigenaar van het aangrenzende 'Duin en Kruidberg'.

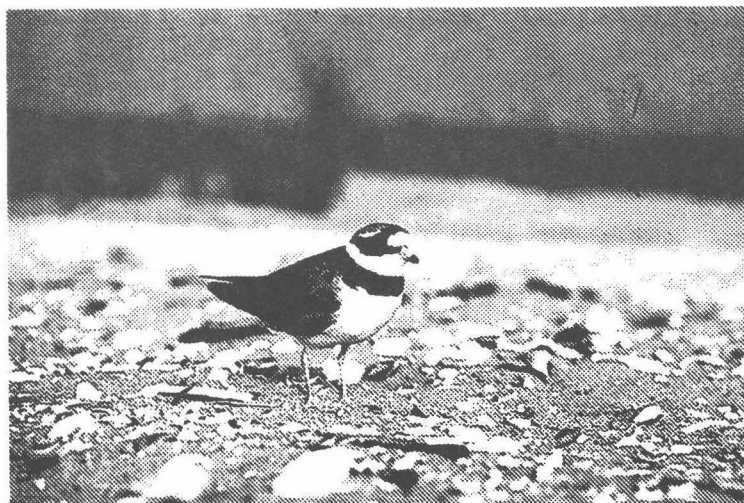
Dat er Grote Sterns, die hier nog nooit hadden gebroed, zouden komen, leek de vogelkenners wel wat hoog gegrepen, maar het was hartverwarmend om te lezen met wat voor enthousiasme men dit project propageerde.

Met argusogen volgden wij de uitvoering van de grondwerkzaamheden. Met een enorme afrastering van palen, voorzien van grootmazig gaas, werd het strand afgezet. De mensen, die zoals hier gebruikelijk via kleine duinpaadjes het strand betraden, zaten opeens binnen het omheinde gebied gevangen. Snel werden er enkele doorgangen geknipt; de mensen namen hun strand terug.

Geen enkel bord wees erop dat men een natuurgebied in ontwikkeling betrad! Zou dit geplande natuurgebied dan al na één jaar mislukken?

Néé, dit natuurgebied is -wellicht kortstondig- toch een succes geworden.

Op het strand van IJmuiden kwamen maar liefst drie paar Bontbekplevieren tot broeden. De broedsels waren stuk voor stuk gelegen op de relatief stille stranddelen tussen de gesneuvelde kunstduintjes en de aangebrachte afrastering. En dat nog wel in de topzomer van 1994 met een ongekend hoog aantal bezoekers. Want als Amsterdammers naar het strand gaan, doen zij dit overwegend in Zandvoort en IJmuiden.

Bontbekplevier op het 'Amsterdamse strand' *Martin Melchers*

Toen wij begin juli de nesten van twee Bontbekplevieren in het eigenlijke natuurgebied vonden (het derde paar broedde bij het spartelmeer), hadden wij maar één doel voor ogen: hoe krijgen we het voor elkaar om deze legfels tussen de badgasten te laten uitkomen.

Iedere mooie zondag (dat waren alle zondagen in juli) was een crisisdag. Strandgasten liepen bijna letterlijk op de eieren of gingen op enkele meters afstand liggen zonnen. Het aanpassingsvermogen van één stel Bontbekplevieren grensde aan het onwaarschijnlijke: op twee meter afstand gingen de Bontbekplevieren onverstoort door met broeden. U begrijpt het al: van dit nest kropen de jongen uit het ei, maar vraag niet hoe.

Wij besloten de Bontbekplevieren te helpen met duidelijk uit het zand stekende glasscherven. Met succes. Strandliefhebbers die min of meer bovenop de eieren wilden plaatsnemen, verzochten wij - bij wijze van natuurreddende maatregel- een stukje te verkassen.

Iedereen reageerde positief op dit verzoek. Wel lieten wij elke keer aan de betreffende mensen het nest zien. Deze strategie bleek het ware wondermiddel te zijn. Middenin de immens grote hete zandvlakte tussen duizende badgasten, vormden de tot ontroering aanzettende kleine vogeleitjes de beste belangbehartigers voor de Bontbekplevieren.

Een slechte pleitbezorger, zo werd duidelijk, was Natuurmonumenten zelf. Wij voelden ons als leden wel bijzonder voor de gek gehouden toen halverwege juli de afrastering werd weggehaald, met als argument dat het natuurproject als mislukt moest worden beschouwd. Volgens Natuurmonumenten berustte het broeden van vogels op het strand op een illusie. Deze mening werd zonder voorafgaande inventarisatie van de resultaten in de IJmuidener Courant uitgedragen.

Het tegendeel is waar, want dit natuurproject is op zeer korte termijn reeds succesvol gebleken! De jaren op het strand van weleer, waar Jac, P. Thijsse zo boeiend over schreef, zijn even teruggekeerd. Drie paar broedende Bontbekplevieren, waarvan er twee succesvol hun legsel uitbroedde, kan tachtig jaar later als een ongehoord succes worden beschouwd.

Twee weken na het uitkomen van onze "tamste" Plevier zagen wij nog drie, inmiddels razendsnel geworden, jonge Bontbekplevieren aan de voet van de duinenrij foerageren. Het ging dus goed. Op zichzelf een wonderlijk feit omdat er grote hoeveelheden Kleine Mantelmeeuwen en Zilvermeeuwen van dit strand als slaapplek gebruik maken.

Niet alleen de Bontbekplevieren waren succesvol met het in gebruik nemen van de voor hen geschapen voorwaarden op het strand, maar ook de flora

greep zijn kans. Alle bijzondere planten die in de verloren, jonge duintjes bij de zuidpier voorkwamen, staan nu in het natuurgebied. Niet alleen de zeewolfsmelk, het stekeligloogkruid en de gelobde melde, maar ook de blauwe zeedistel hebben zich er gevestigd.

Een prachtig resultaat dat schril afsteekt tegen de ongeïnteresseerde houding van Natuurmonumenten. Wij moesten nota bene de chauffeur van de bulldozer -die overigens van goede wil was- langs de eieren van de nog niet uitgekomen Bontbekplevier lozen, toen hij de afrastering kwam verwijderen. Het scheelde maar een haar of de beheerder van Natuurmonumenten had haar eigen succes onder het zand bedolven. Was dit soms de bedoeling? Je zou het wel gaan denken, want een natuurproject met een looptijd van één jaar zonder inventarisatie opheffen: dat is te gek voor woorden.

Dit artikel is mede tot stand gekomen door de inbreng van Fred Nordheim.

Martin Melchers
Laplacestraat 65 hs
1098 HS Amsterdam

